

Fucking Poetry! **A música na obra de Lois Pereiro**

Xoán Carlos García Souto

[Recibido, 30 marzo 2016; aceptado, 2 maio 2016]

<http://dx.doi.org/10.15304/bgl.48.3224>

RESUMO Este traballo baséase nas referencias musicais reflectidas na obra de Lois Pereiro. Queremos estudar a importancia da música, especialmente da música rock, na obra e na vida do poeta monfortino. Dese xeito imos atopando os diálogos, os xogos intertextuais, as lembranzas, o empréstamo de títulos etc.
palabras chave: Lois Pereiro; Poetry; música rock.

ABSTRACT This essay is based upon the musical references in Lois Pereiro's work. We want to study the relevance of music, especially rock music, in the life and work of the poet from Monforte. Thus, we find the dialogues, the intertextual plays, the memories, the borrowing of titles, and so forth.

KEYWORDS: Lois Pereiro; poesía; rock music.

57

Fomos ficando sós o Mar o barco e mais nós

Manuel Antonio

Quero ser como Manuel Antonio, escribir un libro e morrer novo

Lois Pereiro

Introdución

Lois Pereiro (1958-1996) foi un poeta urbano, visceral, e cun ton punkarra¹. A súa obra afástase de certos lugares comúns que ás veces fan que a literatura galega xogue un papel algo afastado das inquedanzas dalgúns sectores

¹ Velái a famosa frase dun filme de Nicholas Ray: "live fast, die young and you'll keep a good-looking corpse", cita que Lois Pereiro reproduce en *Conversa ultramarina* e que sempre estivo asociada ao movemento punk; a iso debemos sumar a imaxe e a estética de Pereiro e o seu gusto por grupos como Sex Pistols, Joy Division, PIL (Public Image Limited), The Clash, Parálisis Permanente ou Nina Hagen.

sociais, e parafraseando ó xenial Bardo de Avon, por momentos a poesía galega se asemelle a ese mal actor que se xacta e se axita un intre polo escenario e do cal non volvemos saber.

Esta sensación é válida para moitas persoas que senten a poesía como un ente vivo, como un ácido que corroe as entrañas ou como unha sorte de escudo defensivo contra a mediocridade imperante no mundo actual.

Así o entendía tamén Lois Pereiro, quen no ano 1995 afirmaba nunha entrevista: “Xa teño dito que o problema da literatura galega é que é unha literatura demasiado profesoral e iso impide que se entronque coa vida” (Romaní 1997: 95-99).

Lois Pereiro camiñaba pola corda frouxa, tanto na súa vida como na súa poesía, a súa é unha desas voces radicais, inconformistas, suburbiais, ao xeito de Leopoldo María Panero, de Charles Bukowski, de Edgar Allan Poe ou de Allen Ginsberg². Non tiña a imaxe ou o perfil de poeta segundo o canon, de feito tivo que loitar coa indiferenza dunha parte do *establishment* cultural galego. Mais (iso non quita que) sendo Lois Pereiro un auténtico francotirador, unha voz senlleira, esteamos a falar do “clásico que ten a literatura galega sen sabelo” en palabras de Manuel Rivas (Rivas 1993).

58

A metodoloxía empregada neste traballo ten unha dimensión comparatista, centrándose na relación existente entre a música e a literatura, neste caso arredor dos textos escritos por Lois Pereiro. A recollida de datos e a súa análise co obxectivo de sistematizalos, e a elaboración dun corpus (antes inexistente) que recolla tódalas referencias musicais espalladas pola obra do poeta monfortino son o centro desta primeira achega á figura de Lois Pereiro. O devandito corpus pode atoparse nos apéndices deste traballo.

A intertextualidade está presente en boa parte da obra de Lois Pereiro, e remítenos aos seus coñecementos en materia de literatura, de cine ou de música. De feito, é un espazo común non só para os escritores, tamén aparece noutras artes como a pintura, o cine ou a fotografía, e no mundo actual

---

² “Os poemas de Lois Pereiro son verdade, érao o seu fío de voz delgado, continuo e rebelde coma os pequenos regueiros que escoaban polas chabolas de Penamoa despois da borrasca. Son textos a sinalar a ruína, o esfragamento do social, do ético e do cultural, audible por fin desde un corpo roto que se sabe confortado polo único que lle queda, nin sequera o amor, senón a crónica dunha perda sen paliativos” (Cordal 2013: 64).

agroma con frecuencia no ámbito publicitario. Falamos de intertextualidade co sentido que propuxo Genette, como a relación dunha presenza simultánea entre dous ou máis textos, ou como a presenza dun texto noutro (Genette 1989: 11). Ese *feedback* é acollido na poética de Pereiro de xeito natural e enriquecedor.

A incógnita que cómpre resolver é o papel que teñen as referencias musicais na obra do poeta do Cabe. A pregunta que debemos responder é: xoga a música un mero papel de adobío culturalista ou esas referencias forman parte consubstancial da poética de Lois Pereiro, e nese caso, en que medida o fan?: a hipótese da que partimos aposta claramente pola importancia das referencias musicais na súa obra, ademais da presenza significativa e da valoración positiva que tivo a música na súa vida. De feito o autor monfortino admitiu que a música rock o marcara.

Semella que tanto a música como a literatura centraron boa parte das inquiredanzas culturais e vitais do poeta monfortino, dalgún xeito poesía e música retroalimentábanse en Lois Pereiro. Na súa escrita as cancións non só son títulos de poemas, senón que tamén condicionan algúns deles e algunhas partes da súa narrativa.

A música e os seus espazos

Lois Pereiro escoitaba todo tipo de música, non só gozaba co punk ou o rock, tamén o facía coa música clásica (Wagner, Mozart), co flamenco (Camarón de la isla, Lole y Manuel), co blues (John Lee Hooker, Billie Holiday), coa música de cantautor (José Afonso, Leonard Cohen), co estilo minimalista e repetitivo de Brian Eno & Robert Fripp, coa música paquistaní de Nusrat Fateh Ali Khan ou co *krautrock* ou rock experimental alemán (Can, Kraftwerk).

Asemade, escoitaba música de varias épocas: da clásica (Anton Webern), dos cincuenta (Billie Holiday, John Lee Hooker), dos sesenta (Pink Floyd, The Beatles), dos setenta (Eric Clapton, Frank Zappa & The Mothers of Invention), dos oitenta (Killing Joke, Elvis Costello) e dos noventa (Sinnead O'Connor, Albert Pla).

Polo que atinxe aos lugares onde Lois Pereiro escoitaba a súa música preferida, sabemos con seguridade que frecuentaba, entre outros, os seguintes sitios: o bar Sésamo e a discoteca Xolda, ámbolos dous en Monforte; e o bar Borrazás, o pub Moka, a discoteca Playa Club, o bar Parrús, e o Café do Museo, todos eles na Coruña.

Na súa xuventude na cidade do Cabe, o poeta visitaba ás veces o mítico bar Sésamo, situado ao lado da ponte romana. Segundo Iago Martínez (2011: 42), autor dunha biografía sobre Lois Pereiro, o bar “acabaría por converterse en toda unha referencia para esa xeración”. No Sésamo, Lois Pereiro escoitaba discos de T-Rex, de The Rolling Stones, de David Bowie ou de The Velvet Underground, nunha época na que ese tipo de música non estaba ao alcance da maioría das mozas e mozos.

No seu libro *Conversa ultramarina* (prosa epistolar dirixida a Piedad Cabo, diario íntimo e autobiográfico cunha dimensión pública por mor de ser un texto susceptible de ser publicado) fai referencia a algúns dos locais que frecuentaba na cidade herculina. Nesta entrada do día 4 de abril Pereiro (2010: 33) afirma: “Penso estar no *Parrús*, cos red-skins-riazor-blues-beiristas. Facer barra e oír Blues. A ver se me chega algunha mosca e se pon a tiro do meu mal talante. A bilis que non espallo polo mundo adiante fica en min”.

Tan só dous días despois, Pereiro (2010: 41) cita nese mesmo libro o bar Borrazás da Coruña, onde escribiu algúns dos seus poemas:

Esta tarde no parece que me encuentre muy bien. Últimamente siento escalofríos. A veces, por horas; pero no sé si se deben al placer de estar solo, aunque me saluden con bromas los camareros del *Borrazás*, o al miedo que provoca en mí mi propia ausencia voluntaria del mundo que me sigue a mi lado como un perro... (¿Te fijas? Frase estilo Bernhard... Viva la coma y el punto y coma. Olvidemos el punto y aparte! Ejercicios de estilo).

Tamén no seu recital do pub Moka dixo o poeta que el escribía *en todos os cafés, en todos os lugares, en todas as libretas, nas servilletas dos bares...*, feito que corrobora que Lois Pereiro tamén facía poesía do cotián, do que pasaba nas rúas, en resumo, das súas vivencias.

Temos constancia de que Lois Pereiro foi a varios concertos: o de Killing Joke en Berlín; os de Frank Zappa & The Mothers of Invention, The Clash,

Lou Reed, John Cage e Llm en Madrid; ou o de Heredeiros da Crús no Playa Club de A Coruña. Ademais aproveitaba as súas viaxes por Europa e as súas estadias en Madrid ou na Coruña para gozar dalgúns dos seus músicos favoritos.

O papel da música na súa obra

O empréstamo de títulos e os xogos intertextuais

Lois Pereiro utilizou na súa obra algúns títulos de cancións para nomear os seus poemas. A composición inicial do seu primeiro libro *Poemas 1981-1991* é “Atrocity exhibition”, título dunha canción de Joy Division do seu disco *Closer* (1980), tomado á súa vez dun grupo de novelas do escritor J. G. Ballard. Tamén no número un da revista *Loia* atopamos “Alan’s psychedelic breakfast”, poesía co título dunha canción de Pink Floyd, de *Atom Heart Mother* (1970). Outro exemplo do uso das referencias musicais xogando un mero papel de títulos é “Verschwende deine Jugend” [‘Malgasta a túa xuventude’], en *Poemas 1981-1991*, onde o escritor se apropia do título dun tema do grupo alemán DAF, do seu álbum *Gold und Liebe* (1981).

61

Ás veces as referencias veñen en forma de citas ao comezo dos poemas. Velaí este exemplo en “Gothic Thought”, de *Poemas para unha loia* (Pereiro 2011: 46): “Suite inglesa en Sol Menor de Bach / Songe creux de Satie”.

En “Atrocity exhibition” Lois Pereiro (2011: 53) escribe estes versos:

Deixa un bico no espello
onde arde a miña sombra pola noite
e que podrezan xuntas
a imaxe da túa ausencia,
silueteada en roxo cos teus labres,
e o perfil violento do meu soño
que enxendra amor gris fume
un odio carmesín
e na lingua e nos dentes
sangue e semen.

A intertextualidade e a interartisticidade son unha constante na escrita do poeta monfortino. Moitas veces aprópiase de versos ou de citas doutros

autores como parte dese xogo intertextual, enriquecendo desa forma a súa propia obra. Exemplos de citas témolos en *Conversa ultramarina*. O diario rexistra o 16 de maio de 1995 esta entrada (Pereiro 2010: 99): “No Paradise, I’m waiting for the woman, 25 dollars in my hand...”.

Neste caso, Lois Pereiro está parafraseando a letra feita por Lou Reed e mudándoa de sentido, porque el non agarda xa por ningún *camello*, só está a lembrar a chamada da noite anterior do seu gran amor, Piedad Cabo. Esta cita está relacionada coa canción de The Velvet Underground “I’m waiting for the man” (*The Velvet Underground & Nico*, 1967), e nela cóntase a espera dun drogadicto por algún traficante. O mesmo acontece en “A fina pel dun virus”, onde unhas estrofas do tema “Track 8” de John Lydon (*The Flowers of Romance*, 1981) fan de encabezamento ao citado poema³.

Outro exemplo do uso de letras musicais como citas no inicio dun texto aparece en “Explórote cos ollos”, de *Poesía última de amor e enfermidade*. Aquí, Pereiro (2011: 174) escolle para comezar o seu poema unha estrofa dun tema de Lole y Manuel, “Tangos de la pimienta” (*Lole y Manuel*, 1977): “Cuando tú te vas / cuando tú te vas / te llevas mi sangre corriendo detrás”.

62

Ademais, atopamos outro uso dunha referencia musical como cita en *Conversa ultramarina*, concretamente nunha entrada do día 11 de maio de 1995 (Pereiro 2010: 93): “Saio ó fin do hospital. ‘Out of the blue and into the black’⁴. Na casa xa intento chamar a P., pero un tipo con voz de levar esmoquin dime que non está. Vale”.

P fai referencia a Piedad Cabo, e Lois Pereiro deixa constancia aquí das dificultades para comunicarse con ela, quen está en San Francisco estudando inglés.

Na súa carta dirixida a Piedad, nunha entrada do 28 de abril, o poeta (Pereiro, 2010: 74) utiliza un verso dunha canción de Pata Negra, “Tengo que volar” (*Inspiración y locura*, 1990), para expresar o seu enfado por ter

³ ...a bed in the corner / the suffering suffragette / such an obvious trap imagine that / a butter-ball turkey spread her body naked and silly...“Track 8” de John Lydon (PIL).

⁴ A frase “Out of the blue and into the black” fai referencia a dous temas de Neil Young: “My My Hey Hey (out of the blue)” e “Hey Hey My My (into the black)”.

que ingresar de novo no hospital: “Nin con unha ala sola me dejan volar ya! Joder...”⁵.

En “Encontro con Piedad. Volta e retorno do sol. Eu amo, ti amas, il ama” (*Poemas para unha loia*), o autor fala do sol utilizando unha coñecida estrofa dunha canción de The Doors, “Waiting for the sun” (*Morrison Hotel*, 1970), nunha sorte de asociación de ideas (Pereiro 2011: 26): “Deixounos o sol. É ceibe o sol, non é ceibe o sol. Rei Sol, Solthermic, Oh waiting for the sun, waiting for the sun, waiting for the sun...”.

Lois Pereiro escoitaba toda clase de música. Unha mostra diso atopámola na referencia ao *Lied* e a Mahler en “Análise hemática do amor” (*Poesía última de amor e enfermidade*). O *Lied* é unha canción lírica breve na órbita do Romanticismo xermánico. Lois Pereiro (2011: 153) escribe:

E podería facer un *Lied* amargo
adicado ós meus seres máis amados
modificando as miñas CD4
e baixando o nivel de protombina
deste corpo que aboia en endorfinas
sen xeringas ou fármacos
que as leven⁶.

63

Observamos neste exemplo o claro contraste entre o concepto do *Lied* e os termos da linguaxe médica usados por Lois Pereiro, os cales confiren ao poema unha dimensión de desacougo.

Seguindo coa música clásica, o poeta escribiu un guión televisivo para un programa emitido pola TVG o 25 de xullo de 1988: ¿Que é Galicia?, recollido en *Poemas 1981-1991*. É un abecedario no que por cada letra, o poeta de Lemos achega algunhas ideas relacionadas coa súa visión da realidade galega. Na letra *W* atopamos a seguinte entrada (Pereiro 2011: 96): “Whisky: noite urbana. ¿Galicia é Wagneriana, ou é máis ben un Wolfgang Amadeus

⁵ O uso indistinto dos idiomas por parte de Lois Pereiro, ás veces mesturándoos, foi unha práctica habitual por parte do poeta: inglés, francés, alemán, castelán e galego formaban parte dun todo na súa escrita.

⁶ As CD4 son unhas moléculas presentes nalgunhas células que son unha parte esencial do sistema inmunitario. A protobombina é unha proteína do plasma sanguíneo, e forma parte do proceso de coagulación.

enfermo de paisaxe, soñando con Sibelius?”. É outro indicativo do gusto do poeta polos autores considerados clásicos, neste caso Wagner, Mozart e Sibelius.

O título da canción “All tomorrow’s parties” (*The Velvet Underground & Nico*, 1968) tamén é utilizado en *Conversa ultramarina*, aínda que traducido ao castelán. Nunha pasaxe do diario, aparecen estas palabras referidas a un dos seus acompañantes na habitación do hospital coruñés onde o poeta está ingresado por mor dos seus problemas de saúde (Pereiro 2010: 88; a cursiva é miña):

La habitación a la que nos pasaron la última noche para dejar sitio a un viejo moribundo está habitada por un zombie que parece vivir por decreto divino exclusivamente. *Todas las fiestas del mañana* quedan demasiado lejanas para él desde hace tiempo, incluso desde mucho antes de ingresar aquí...

En *Poemas 1981-1991* observamos outro exemplo da relación de Lois Pereiro coa música rock. Trátase de “Narcisismo”, título do poema musicado por Radio Océano, o grupo no que militaba o seu irmán Xosé Manuel (Pereiro 2011: 63):

Sigo os pasos do sangue no meu corpo
e coa unlla do meu dedo máis firme
abro un sulco vermello en media lúa
na vea que me acolle tan azul.

Non só Radio Océano lle puxo música ás palabras de Lois Pereiro. Outros artistas como Manu Clavijo, O Leo e Arremecághona, Ondas Martenot ou Fanny & Alexander fixeron o propio: de feito, xunto con Rosalía de Castro, Celso Emilio Ferreiro e Curros Enríquez, Lois Pereiro é o escritor galego máis musicado.

Música e cotidianeidade

Na relación establecida entre a música que Pereiro escoitaba e os seus textos, poéticos ou non, o escritor monfortino utiliza imaxes musicais e as insire nos seus actos cotiáns. Son momentos nos que a música semella incorporarse aos textos sen unha relación lóxica clara, como se de ecos, pautas ou imaxes se tratase. Observamos que en *Conversa ultramarina* o poeta escribe sobre a súa

afinidade cunha amiga, e remata a entrada con estas palabras (Pereiro 2010: 24): “É algo interior, intenso e brillante, coma un solo de violín de Bach”.

Noutro momento do diario escribe (Pereiro 2010: 25): “Música...(Nada, Zeca Afonso, Pata Negra e Nada. Penso, non sei por que, en Simone e Jean-Paul) “Agora está voltando ao que era dantes. / Mas se hà um camarada á túa espera / Não faltes ao encontro sè constante...” (“Tinha uma sala mal iluminada”, J. Afonso).

Vemos neste exemplo como o poeta semella facer unha secuencia: primeiro non percibe nada, logo escoita a José Afonso, despois a Pata Negra e de novo non volve escoitar nada. Tras lembrar a Simone de Beauvoir e a Jean Paul Sartre, remata cunhas estrofas do tema de José Afonso “Tinha uma sala mal iluminada”.

Tamén en *Conversa ultramarina*, Pereiro reflexiona sobre a súa vida, facendo referencia ao tema “Coge el tren”⁷, do grupo de rock Mermelada (Pereiro 2010: 44): “E tampouco penso deixar que o tren das 3 e 10 me calme o cerebro, falando de Blues célebres, porque o mundo aínda mantén abertas portas con camiños inéditos que me atraen...”.

No rock español de finais dos anos setenta, o tren usábase como unha metáfora da liberdade, e Lois Pereiro deixa constancia unha vez máis do seu gusto pola música blues. Vemos tamén a relación do ferrocarril coa súa cidade natal, pois o tren é unha parte fundamental de Monforte, e fainos lembrar algunhas fotografías do autor de Lemos diante das vías do tren, fotos feitas cun evidente sentido metafórico: as vías levan cara a outros espazos, a outras cidades ou a outros países.

Sendo un poeta, atípico pero poeta, Lois Pereiro tamén se queixa dalgún xeito da súa condición de escritor, non pola escrita en si, senón polos compromisos que isto leva consigo. De novo no seu diario-carta *Conversa ultramarina* fai unha nova mención á música blues (Pereiro 2010: 72): “O caso é que máis tarde teño que ver a Lourdes polo do recital poético do día 5, e non teño ganas dese tipo de afectos ou defectos culturais. Preferiría oír

---

⁷ “...Coge las maletas / no pagues más letras / coge el tren / coge el tren / coge el tren de las tres y diez...”

Blues nun garito calquera. Fucking Poetry! Voulle levar os últimos poemas, como me pediu”.

Deixa neste texto o poeta espazo para a ironía: *fucking poetry*. Asemade, o feito de querer escoitar blues nun *garito* semella unha fuxida da realidade.

Dentro do aspecto cotián, algunhas referencias musicais na obra de Pereiro xogan un papel anecdótico. Por exemplo, en *Conversa ultramarina* o poeta escribe sobre o concerto na Coruña do grupo galego Heredeiros da Crús (Pereiro 2010: 71):

No concerto de “Os Heredeiros da Crús” no Playa Club, agardo á miña irmá na barra; unha vez dentro, cúranme o catarro os decibelios bravos e a xente do Barbanza que se tira desde o escenario ó público: todos de Boiro e Ribeira. Os do Barbanza! Non vía nada semellante desde Berlín nos anos oitenta, ¿lembras?... “María, o teu fillo fuma porros!”...

Neste caso, non é só un testemuño, tamén é unha reivindicación da xente do Barbanza e da música galega menos politicamente correcta, como é o caso do grupo Heredeiros da Crús, coñecido polas súas letras irreverentes e provocativas. Neste exemplo, Lois Pereiro toma emprestado o título da súa canción “(María) O teu fillo fuma porros” (*Está que te cajas!!*, 1996).

Atopamos outro testemuño en *Conversa ultramarina*. Lois Pereiro está a pasar uns días en Alhama de Aragón cuns amigos, e alí escribe (Pereiro 2010: 52):

E mentres, Ana le á miña beira, as demais xogan ás cartas, e eu boto leña ó lume e poño música. Intento traducir a letra de Eric Clapton, “Tears in heaven”. Esa estrofa que tanto a Miri coma a min nos intriga tanto, e que non conseguimos descifrar. Chega a ser como un eco na miña mente. (“¿Que di aí, coño?! Falta xusto a palabra chave que abra a porta).

Este dato amósanos que, no tocante á música que lle gustaba, Lois Pereiro non era un mero espectador pasivo. Intenta traducir a letra do tema de Eric Clapton, non en van estudara idiomas. Cómpre sinalar ademais a canción que quere traducir: “Tears in heaven”, un tema composto polo guitarrista británico trala morte do seu fillo de catro anos no ano 1991.

Neste mesmo libro Lois Pereiro utiliza o título dun tema de Leonard Cohen, “Sisters of mercy” (*Wildflowers*, 1967) para nomear agarimosamente

dese xeito ás súas amigas Ana e Patti (Pereiro 2010: 76): “Creo que me puse algo menos amarillo al verlas. Adoro a mis “sisters of mercy” cuando ríen, cuando sufren, cuando gritan, y cuando me abrazan con el cariño justo que ahora necesito yo (para variar, claro)”.

Os diálogos, as lembranzas e as listaxes

Outro xeito no que a música aparece na obra do poeta monfortino é o diálogo. En *Conversa ultramarina* establece varios con John Lee Hooker, o guitarrista e cantante de blues orixinario do sur dos USA, velaí as súas palabras (Pereiro 2010: 30): “One bourbon, one scotch, one beer!”. I can’t, excuse me, John Lee...”. Fai referencia aquí a “One bourbon, one scotch, one beer” (*The Real Folk Blues*, 1966), unha versión do *bluesman* americano dun tema homónimo dos anos cincuenta. Lois Pereiro é consciente de que cos seus problemas co seu fígado (chegou a autodenominarse *Fígado-man*) non é quen de beber un bourbon, un whisky escocés ou unha cervexa, e por iso se desculpa ante J. L. Hooker. Este diálogo continúa máis adiante (Pereiro 2010: 31-32): “Sí, también yo necesito un trago, John Lee, pero me jodo, y además no me apetece nada. Pero escribo como un alcohólico para llenarme de bilis hasta el culo, que siempre fue lo mío al fin y al cabo”.

67

De novo retoma a conversa con John Lee Hooker, facendo unha referencia máis ao bar Parrús (Pereiro 2010: 42): “No Parrús: “One bourbon, one scotch, one beer!” Que non podo, John Lee. ¿Outra vez?! “One beer, one bourbon, one scotch”... Xa mo dixeches onte. Vas levar, negro do demo...”.

Na escrita de Lois Pereiro tamén atopamos algún exemplo no que as referencias musicais, ademais de dialogar, xogan en clave reivindicativa nun segundo plano. Como unha especie de consigna atopamos en *Conversa ultramarina* estas palabras (Pereiro 2010: 27): “Si. ¿Por qué no? Vete hasta el fondo y comete un error, si es preciso hasta el fondo, para no repetirlo. Adelante! Me lo acaba de decir John Lee Hooker en un Blues”.

Este pensamento está relacionado cunha frase de Henri Michaux que Lois Pereiro reproduce tamén en *Conversa ultramarina*, frase que asumida por el, amosa parte da súa postura existencial ante a vida (Pereiro 2010: 50):

Ve hasta el fondo de tus errores, por lo menos de algunos, para que puedas examinarlos bien. Si no, al detenerte a la mitad del camino, volverás siempre

a repetir ciegamente el mismo género de errores a lo largo de toda tu vida, cosa que algunos llamarán “destino”. Obliga al enemigo, que es tu estructura, a desenmascarse. Si no has podido torcer tu destino, sólo habrás sido un apartamento alquilado.

Lois Pereiro tamén plasma na súa obra algúns dos seus records respecto da música. Na súa primeira viaxe por Europa, o poeta visita Edimburgo, e como recolle Iago Martínez, na cidade escocesa o poeta ve os primeiros punks (Martínez 2011: 58). Lois Pereiro utiliza en “Edinburgh Edinburgh”, do libro *Poemas 1981-1991*, unha imaxe que reflicte este feito (Pereiro 2011: 80):

Catro teenagers punks
xaspeaban mil cores metalizadas
co meu ollo animal cravado neles
“No future Anarchy & destroy me”.

Vemos neste texto unha clara referencia, xogando tamén un papel intertextual, ao grupo punk inglés Sex Pistols e á súa canción “Anarchy in UK” (*Never Mind the Bollocks, Here’s the Sex Pistols*, 1976), un tema polémico que comeza deste xeito:

68

I’m an Anti-Christ
I’m an Anarchist
Don’t know what I want
but I know how to get it.

Ademais lembra cancións concretas. En “Comedias e proverbios ou un conto moral”, do poemario *Poesía última de amor e enfermidade*, rememora tempos mellores a través dun tema de The Beatles: “Dear Prudence” (*The Beatles*, 1968). Nese poema Lois Pereiro (2011: 169) escribe o seguinte:

“Dear Prudence, dear Prudence...” Da habitación veciña, da que só me separaba unha longa parede, saía pola porta esa canción que me dicía tantas cousas hai vinte anos. Dear Prudence, si, dear Prudence salferindo de música e de palabras a mesta luz do sol vestido de luxo dominical.

A modo de curiosidade, cómpre engadir que esta canción de John Lennon fala de Prudence Farrow, irmá da actriz Mia Farrow. Prudence coincidiu cos

Beatles nun curso de meditación na India, e na letra faise referencia a que a irmá da famosa actriz non saía da súa estancia durante o citado curso. Un fragmento da letra da canción di o seguinte:

Dear Prudence, won't you come out to play?
Dear Prudence, greet the brand new day
The sun is up, the sky is blue
It's beautiful and so are you
Dear Prudence, won't you come out to play?

Quizais poidamos establecer certa comparación entre a reclusión de Prudence e a que sufría Lois Pereiro, aínda que a do poeta era imposta por mor dos seus problemas de saúde: Prudence está nunha habitación na canción de The Beatles, e Lois Pereiro está noutra na vida real.

As referencias musicais na obra de Lois Pereiro atópanse tanto na prosa como no verso. No ensaio “Modesta proposición para renunciar a facer xirar a roda hidráulica dunha cíclica historia universal da infamia”, os nomes de Leonard Cohen e Lou Reed aparecen como parte dunha listaxe, non só de músicos, senón de todo tipo de referencias ou de influencias culturais na súa vida, como se aprecia neste fragmento (Pereiro 1996: 14):

Todos fillos dun tempo maldito, de opio, absentia, alcohol e rabia contra o Tempo e a Moral burguesa, cobarde, aburrido e letal... Leonard Cohen, Lou Reed, o Rock, Alicia en “Wonderland”, Art “dexenerada”, Expresionismo, comunismo surreal, os Clásicos, de Esquilo a Chejov, a Arte e a Vida, formando todo un vértigo experimental que me inundaba a alma pouco a pouco, e Shakespeare, Shakespeare, Shakespeare...

Tamén como parte dunha listaxe, vemos na letra *F* do seu guión televisivo ¿Que é Galicia? (Pereiro 2011: 96) unha referencia ao tema “All tomorrow's parties” de The Velvet Underground ” (*The Velvet Underground & Nico*, 1968): “Fogar. Fantasía. Fábricas, Febre, e as Formas do Futuro, Figuras do pasado. O Fenómeno atmosférico da Felicidade, e *tódalas Festas do mañá...*”.

O título desta canción está presente en varios textos do poeta, e neste caso faino por medio da tradución ao galego para poder encadralo na letra “F”. Este tema tamén era un dos favoritos da súa moza Piedad Cabo.

O recital no Pub Moka

Analizemos agora un feito transcendente na vida de Lois Pereiro: o recital que ofreceu para presentar *Poesía última de amor e enfermidade* no pub Moka da Coruña, o día 31 de xaneiro de 1996, catro meses antes de falecer.

Dispuxo a ocasión como se fose a derradeira, pois o poeta era consciente da súa mala saúde. A introdución foi co poema “Puedo empezar”, de Josep María Fonollosa⁸, gravado pola voz do humorista Eugenio, o mesmo poema co que comezaba o disco de Albert Pla *Supone Fonollosa* (1995), dedicado ao poeta catalán, do que reproducimos, por significativo, o seguinte fragmento:

Tengo ya preparadas las respuestas
para las entrevistas periodísticas
que me hagan en la prensa radio y tele.
Querrán saber que opino y como soy,
me mostraré ingenioso
y espontáneo (...)⁹.

70

Aínda que a lectura dos seus poemas era o principal, non esqueceu algúns dos seus temas favoritos: “Ennui”¹⁰ de Lou Reed (*Sally can't dance*, 1974), “Devoro” de Albert Pla (*Supone Fonollosa*, 1995), “Tinha uma sala mal iluminada” de Zeca Afonso (*Enquanto há força*, 1978), e “Innocent when you dream” de Tom Waits (*Frank's wild years*, 1987).

No pub Moka Pereiro explicou o porqué deses versos, facendo ao público asistente cómplice dos feitos que sucedían entre as bambolinas da súa poesía. Así, afirmou que, sabendo que ía a morrer, púxose a escribir poemas de amor, de amor á vida, ás persoas, á utopía de Chiapas ou a si mesmo. Falou dos seus principios políticos e dixo moverse entre as bandeiras negras e as vermellas, pero ao seu xeito, e para iso tomou emprestada unha frase de Octavio Paz: “La revolución que viene es la fiesta, el principio del principio que regresa”.

---

⁸ Josep María Fonollosa foi un poeta barcelonés nacido en 1922 e finado en 1991. Descoñecido para o gran público, en 1990 publica *Ciudad del hombre*: New York, unha antoloxía de 97 poemas. Músicos como Joan Manuel Serrat e Albert Pla difundiron a súa obra en forma de cancións.

⁹ Tódalas citas deste recital son transcripcións miñas do rexistro sonoro gravado no pub Moka.

¹⁰ “Ennui”, termo vencellado nos estados metafísicos “a autodefensa do individuo mediante a inacción”, utilizado tamén por Pereiro para cualificar o seu estado nos anos noventa (Lopo 2013).

Tamén dixo que quería “beber dun grolo todo o que a vida nos ofrece”, e falou da morte como unha sorte de contrincante nunha partida de xadrez. Un dos poemas que Lois Pereiro recitou é “Transmigración”, título dunha composición homónima de Josep María Fonollosa. Os versos de Fonollosa soaron despois na voz de Roberto Iniesta (líder de Extremoduro), na mesma gravación coa que Albert Pla pechaba o seu disco *Supone Fonollosa*. Velaquí o poema do escritor catalán, toda unha declaración de intencións:

No a la transmigración en otra especie.
No a la post vida, ni en cielo ni en infierno.
No a que me absorba cualquier divinidad.
No a un más allá, ni aun siendo el paraíso
reservado a islamitas, con beldades
que un libro garantiza siempre vírgenes.
Porque esos son los juegos para ingenuos
en que mi agnosticismo nunca apuesta.
Mi invite es al no ser. A lo seguro.
Rechaza otro existir, tras consumida
mi ración de este guiso indigerible.
Otra vez, no. Una vez ya es demasiado.

71

No recital fixo súas unhas palabras de Leopoldo María Panero¹¹: “apostei contra Deus tódalas inmensas noites a moeda infame de min mesmo”. Reivindica a figura e a mensaxe desoutro “exiliado de si mesmo internado no manicomio de Mondragón... pero un poeta nunca deixa de ser un poeta, calado, en silencio, berrando, vivindo, destruíndo...”. O autor madrileño era, ao igual que Lois Pereiro, outra figura senlleira no panorama das letras españolas, tocado cun aura de malditismo: alcohol, drogas e autodestrución foron os seus sinais de identidade.

No remate do recital e tralos agradecementos de rigor comezou a soar “Innocent when you dream”, de Tom Waits (*Frank’s wild years*, 1987), como

---

¹¹ Leopoldo María Panero é un poeta madrileño nacido en 1948 e finado en 2014. Foi encadrado na Xeración dos Novísimos, aínda que el sempre rexeitou as etiquetas. Dende finais dos anos oitenta viviu internado no psiquiátrico de Mondragón e logo, de xeito voluntario, na Unidade de Psiquiatría das Palmas de Gran Canaria até o seu pasamento. Pere Gimferrer, poeta e crítico, dixo ao respecto de Lois Pereiro e de Panero: “Yo, que he conocido y conozco a Leopoldo María Panero, sé que el control de la materia poética es mucho mayor, al menos en el momento de madurez, en el caso de Pereiro que en el caso de Leopoldo, con toda mi estima por la obra y por la personalidad, trágica en algunos sentidos, de Leopoldo” (Gimferrer 2013: 83).

fondo da voz de Lois Pereiro: “(...) e nada máis, este é o meu libro, i é un pouco, como diría Goytisolo nun epigrama que escribiu, publicado hai pouco: es como diez limones en un caramelo, como toda mi sangre metida en cuatro gotas”.

Precisamente de “Transmigración”, o poema de Lois Pereiro (2011: 181), son estes inspirados versos:

Esta enerxía xa non vai ter fin,
non foi creada nin será destruída.
Irá ocupando diferentes vidas,
transformándose en emocións alleas
tatuadas noutros corpos paralelos,
en simultáneas procesións
sen pausa.
Nun cálido universo apaixonado
voume dosificando con usura,
ata que chegue a hora de voltar,
canso e feliz,
ó punto de partida.

72

Lido desde a nosa perspectiva, este poema estremece, pero se pensamos que Lois Pereiro o estaba a recitar soamente catro meses antes da súa morte, e ademais sendo consciente da súa realidade, o estremecemento xa supera certos límites. O rexistro sonoro da gravación do recital, do que se dá o enlace na bibliografía, constitúe un valioso documento.

Conclusión

Cuspídeme enriba cando pasedes
Por diante do lugar no que eu repouse
Enviándome unha húmida mensaxe
De vida e de furia necesaria
Lois Pereiro, “Poderíano escoller como epitafio”

Os estudosos da obra de Lois Pereiro e boa parte da crítica coinciden en recoñecer que é un dos grandes poetas galegos e en que a literatura galega non sería o mesmo sen el. Polo que atinxe ao tema tratado, vemos que a

música condiciona a súa escrita. Velaí como algúns poemas toman o nome directamente de títulos de cancións e noutros a estrutura deriva deses fragmentos de textos musicais ou das súas variacións.

Nos epígrafes anteriores puidemos comprobar como o poeta dialoga, cita, testemuña, reivindica ou lembra, eses son os xogos que relacionan tanto os seus poemas coma a súa prosa coas referencias musicais que poboan a obra do poeta monfortino. É incuestionable a importancia da música no seu xeito de vida. Segundo María Xesús Nogueira (2011: 14):

a imaxe de Lois Pereiro está polo tanto vinculada ao xeito de vida dunha xeración, reivindicada por el mesmo como unha xeración perdida, que viviu ‘unha época moi especial, a de chegar un pouco tarde a todo. Sexo, drogas, rock&roll misturado coa situación política que non deixaba de cambiar’, e que constituíu unha caste de *Beat Generation* de noso.

Unha das características máis salientables do gusto musical de Lois Pereiro é o seu eclecticismo. O poeta tiña realmente unha gran diversidade de referencias musicais. Dende o rock e o punk até chegar á música clásica ou ao blues, Pereiro gozaba con estilos moi diferentes entre si. Xa amosamos que na súa mocidade na cidade do Cabe tiña acceso, por mor dos seus amigos que estudaban no Reino Unido, a álbums cos que outros mozos só podían soñar, pois cómpre non esquecer que na España de mediados dos anos setenta aínda estaban prohibidos moitos discos que non superaban a censura, tanto polas súas letras como polas cubertas.

A presenza da música na súa obra é moi importante, pois son infinidade as referencias coas que xoga nela. Tanto se apropia de títulos e de citas como fai encaixes ou diálogos intertextuais, pero sempre cunha mestría digna de resaltar. As reivindicacións e as consignas, os ecos e as lembranzas, todos son acollidos na obra de Lois Pereiro.

A análise levada a cabo nestas páxinas confirma a hipótese de partida: a inclusión das referencias musicais na obra de Lois Pereiro como parte integrada perfectamente na súa poética, como parte consubstancial da súa escrita, ademais da relevancia da música, sobre todo da música rock, na súa vida. Outros datos amosan a outra cara da moeda: Lois Pereiro é un dos escritores galegos máis musicados, case ao mesmo nivel de clásicos como Rosalía de Castro, Celso Emilio Ferreiro e Curros Enríquez.

Achegarse á obra de Lois Pereiro e deixarse bambear pola súa escrita é como abrir unha pequena fiestra cara á vida, con tódalas súas máculas iso si, pero á vida ao fin e ao cabo. Tamén é salpicarse de Panero, de Bukowski, de Raymond Carver, de Baudelaire, de Manuel Antonio, de Ánxel Fole, etc., nomes imprescindibles das letras universais. Do mesmo xeito, é un pracer somerxerse na escoita de *The Velvet Underground*, de José Zeca Afonso, de Neil Young e doutros moitos músicos que poñen esa nota de cor esencial nas nosas vidas.

Escoitar a Lois Pereiro recitando no pub Moka é abraiante, e pon de manifesto a intensidade vital dun poeta que sabe que non lle queda moito tempo de vida, pero que fai súas reflexións como esta:

¿E conseguiches o que querías desta vida?
Conseguino
¿E que querías?
Considerarme amado, sentirme amado na terra.
Raymond Carver¹².

Referencias bibliográficas

- Bianciotto, Jordi. 1997. *La censura en el Rock*. Valencia: La máscara.
- Cordal, Xabier. 2013. “Lois Pereiro: a xeración sen rede”, en *Boletín da Real Academia Galega*, 372, pp. 63-67.
- Feijoo, Carrero e Palau. 2004. *Guía esencial del Punk y la Nueva Ola*. Madrid: Rock Indiana.
- Fernández Serrano, Jacobo. 2011. *Lois Pereiro. Breve encontro*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Genette, Gérard. 1989. *Palimpsestos. La literatura en segundo grado*. Madrid: Taurus.

---

¹² Esta cita de Raymond Carver aparece en *Poesía última de amor e enfermidade*.

- Gimferrer, Pere. 2013. “Lois Pereiro. Un poeta europeo”, en *Boletín da Real Academia Galega*, 372, pp. 81-91.
- Herman, Gary. 2006. *Rock and Roll Babilonia*. Barcelona: Ma Non Troppo.
- Janeiro, Darío. 25 de xaneiro de 1996. “Lois Pereiro: ‘a poesía sálvame do meu espírito’”, en *O Correo Galego*, “Revista das Letras”, p. 3.
- Juliá, Ignacio. 1997. *Geografía del Rock*. Valencia: La máscara.
- Lopo, Antón. 2013. “A culpa foi de Lou Reed”, en *Boletín da Real Academia Galega*, 372, pp. 93-105.
- Martínez, Iago. 2011. *Lois Pereiro. Vida e obra*. Vigo: Edicións Xerais de Galicia.
- Nogueira, María Xesús. 2011. *Diccionario Lois Pereiro*. A Coruña: Trescres.
- Pereiro, Lois. 1996. “Modesta proposición para renunciar a facer xirar a roda hidráulica dunha cíclica historia universal da infamia”, en *Luzes de Galiza*, 27, pp. 14-18.
- 2010. *Conversa ultramarina*. Santiago de Compostela: Positivas.
- 2011. *Poesía completa*. Vigo: Xerais.
- Pereiro, Xosé Manuel, Lino Braxe e Xurxo Souto. 2010. *Lois Pereiro. Fotobiografía sonora*. Galiza: Ouvirmos.
- Recital do Pub Moka. *Literalingua*, <http://www.blogoteca.com/literalingua/index.php?cod=100405> [Consulta 18/05/2016]
- Rivas, Manuel. 9 de xaneiro de 1993. “Tiras de piel. La poesía de un gallego contagiado de Thomas Bernhard”, en *El País*, “Babelia”, p. 10.
- 17 de maio de 2011. “O rei de Galicia era punky”, en *El País*, “Luzes”, p. 3.
- Romaní, Ana. 1997. “Entrevista a Lois Pereiro sobre Poesía última de amor e enfermidade”, en *Dorna*, 23, pp. 95-99.
- Salgado, Daniel. 17 de maio de 2011. “Lois Pereiro e os demais”, en *El País*, “Luzes”, p. 6.
- Shapiro, Harry. 2006. *Historia del Rock y las drogas*. Barcelona: Ma Non Troppo.
- Valiño, Xavier. 2008. *El gran circo del rock*. Madrid: T&B.

Apéndices

1. Listaxe de referencias musicais na obra de Lois Pereiro

Luzes de Galiza (1986)

- Wagner: en “Nostalxias siamesas”

¿Que é Galicia? (Guión televisivo. Emitido pola TVG o 25 de xullo de 1988)

- The Velvet Underground: “All tomorrow’s parties”
- Wagner, Mozart e Sibelius

Poemas 1981-1991 (1992)

- DAF: “Verschwende deine Jugend”, en “Verschwende deine Jugend”
- John Lydon (PIL): “Track 8”, en “A fina pel dun virus”
- Joy Division: “Atrocity exhibition”, en “Atrocity exhibition”
- Sex Pistols: “Anarchy in UK”, en “Edinburgh Edinburgh”

Poesía última de amor e enfermidade (1995)

- Christa Ludwig: “Lied”, en “Análise hemática do amor”
- Lole y Manuel: “Tangos de la pimienta”, en “Explórote cos ollos”
- Mahler: “Lied”, en “Análise hemática do amor”
- The Beatles: “Dear Prudence”, en “Comedias e proverbios ou un conto moral”

Modesta proposición para renunciar a facer xirar a roda hidráulica dunha cíclica historia universal da infamia (1996)

- Leonard Cohen
- Lou Reed

Poemas para unha loia (1996)

- Bach: “Suite inglesa en Sol Menor”, en “Gothic Thought”
- Pink Floyd: “Alan’s psychedelic breakfast”, en “Alan’s psychedelic breakfast”
- Satie: “Songe creux”, en “Gothic Thought”
- The Doors: “The end”, en “Encontro con Piedad. Volta e retorno do sol. Eu amo, ti amas, il ama”
- The Doors (Jim Morrison): “Waiting for the sun”, en “Encontro con Piedad. Volta e retorno do sol. Eu amo, ti amas, il ama”
- The Velvet Underground (Nico): en “Las mariposas son volvos”

Conversa ultramarina (2010)

- Bach
- Debussy

- Eric Clapton: “Tears in heaven”
- Heredeiros da Crus: “María, o teu fillo fuma porros”
- John Lee Hooker: “One bourbon, one scotch, one beer”
- Leonard Cohen: “Sisters of mercy”
- Leonard Cohen: “So long, Marianne”
- Leonard Cohen: “Suzanne”
- Lou Reed: “Good night ladies”
- Lou Reed: “I’m waiting for the man”
- Lou Reed: “New York” (álbum)
- Mermelada: “Coge el tren”
- Neil Young: “Hey Hey My My (into the black)”
- Neil Young: “My My Hey Hey (out of the blue)”
- Neil Young: “Southern man”
- Nusrat Fateh Ali Khan
- Pata Negra: “Bulerías de Juan el Camas”
- Pata Negra: “Tengo que volar”
- Ravel
- Sinnead O’Connor
- The Velvet Underground: “All tomorrow’s parties”
- The Velvet Underground: “Venus in furs”
- Zeca Afonso e Madredeus: “Maio maduro maio”

Náufragos do paradiso (2011)

- PIL (Public Image Limited): “Fodderstompf”

77

2. Temas do recital no pub Moka (1996)

- Albert Pla: “Devoro”
- Lou Reed: “Ennui”
- Tom Waits: “Innocent when you dream”
- Zeca Afonso: “Tinha uma sala mal iluminada”

3. Concertos dos que temos constancia que asistiu

- Concerto no Playa Club de A Coruña de Heredeiros da Crus
- Concerto en Berlin de Killing Joke
- Concertos en Madrid:
  - Frank Zappa & The Mothers of Invention
  - John Cage
  - Llm
  - Lou Reed
  - The Clash

4. Outras referencias musicais da vida de Lois Pereiro

- Anton Webern
- Billie Holiday
- Brian Eno & Robert Fripp
- Camarón
- Can
- Crosby, Stills & Nash
- David Bowie
- Devo
- Elvis Costello
- Golpes Bajos
- Jacques Brel
- King Crimson
- Kraftwerk
- Las Grecas
- Llm
- Los Chichos
- Los Chunguitos
- Nina Hagen
- Parálisis Permanente
- Patti Smith
- Penderecki
- Popol Vuh
- Stockhausen
- Tangerine Dream
- The Cure
- The Rolling Stones
- The Smiths
- The Velvet Underground
- T-Rex